

VLAAMSE COMMISSIE ONROEREND ERFGOED

ADVIES VCOE 2016|040 VAN 19 APRIL 2016

OVER DE VOORLOPIGE BESCHERMING ALS MONUMENT VAN DE VILLA ROMA IN LEUVEN, NAAR AANLEIDING VAN DE ADVIESVRAAG VAN MINISTER GEERT BOURGEOIS VAN 9 MAART 2016

De Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, rechtsgeldig samengesteld, brengt op 19 april 2016 volgende advies uit:

1. De VCOE ontving op 9 maart 2016 een adviesvraag van Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering en minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed over de voorlopige bescherming als monument van Villa Roma, gelegen Tiensesteenweg 329 in Leuven. De VCOE vindt het positief dat een uitgebreid dossier voor advies werd voorgelegd aan de commissie. De commissie spreekt zich in voorliggend advies uit over de documenten in het kader van de voorlopige bescherming met name (a) het ministeriële besluit tot voorlopige bescherming, (b) de fotoregistratie, (c) het afbakeningsplan en (d) het beschermingsvoorstel.
2. De commissie erkent de erfgoedwaarden van de Villa Roma. De modernistische villa met bijgebouw en voor- en achtertuin werd in 1934 door architect Victor Broos gebouwd als vakantiewoning. Het is een gaaf bewaard en authentiek voorbeeld van de moderne woningbouw uit die periode. De villa wordt gekenmerkt door de in- en uitspringende volumes en rotondes, het verzorgde materiaalgebruik, de eigentijdse vormgeving van het schrijn- en smeedwerk en de functionele planindeling die rekening houdt met oriëntatie, licht en lucht. De voor- en achtertuin en het vrijstaande bijgebouw maken integraal deel uit van de typologie van de villa. Het gaaf bewaarde interieur herbergt nog verscheidene oorspronkelijke elementen zoals stucplafonds, (tegel)vloeren, schouwen, binnenschrijnwerk, en deur- en vensterbeslag.

De commissie ondersteunt aldus artikel 1 van het ministerieel besluit waarin de bescherming van Villa Roma wordt vastgelegd. De commissie ondersteunt tevens de voorgestelde afbakening.

3. Artikel 2 van het ministerieel besluit verwijst naar de architecturale waarde die de bescherming verantwoordt. De commissie erkent de hoge architecturale kwaliteit van Villa Roma die tot uiting komt in zowel het exterieur, het interieur als in de contextuele relatie met de tuin. De commissie meent bovendien dat de villa als vakantieverblijf in de groene rand van Leuven ook een culturele waarde heeft¹. De woning was oorspronkelijk gericht op een niet permanent verblijf in contact met de natuur en de buitenlucht. Dit vertaalde zich onder meer in de gekozen planindeling. De hoedanigheid van de villa als buitenverblijf en de waarde van de tuin en tuinaanleg in functie daarvan blijven volgens de commissie evenwel onderbelicht in het inhoudelijk dossier. De commissie vraagt beide aspecten verder te onderzoeken en in functie van de resultaten te overwegen om de culturele waarde van Villa Roma in het ministerieel besluit op te nemen.

Verder beschrijft artikel 2 uitvoerig de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen die de bescherming als monument verantwoorden. Voor de voortuin is sprake van een grote, tulpvormige siervaas uit ciment rustique en het smeedijzeren hek en dito toegangspoorten. Het is echter onduidelijk of dit originele elementen betreft die dateren uit de bouwperiode. De commissie vraagt de erfgoedwaarde van de siervaas en voortuinafsluiting verder te

¹ VR 2015 1707 MED.0376/3BIS Inventarismethodologie bouwkundig erfgoed. Een onroerend goed heeft culturele waarde als het getuigt van tijds- en regiogebonden menselijk gedrag.

verduidelijken of deze te schrappen als erfgoedelement.

4. De beheersdoelstellingen voor het te beschermen monument zijn opgenomen in artikel 3 van het ministerieel besluit. De commissie vindt het positief dat de beheersvisie uitgaat van de ensemblewaarde van het geheel en meer bepaald de intrinsieke samenhang tussen de villa, de garage en de voortuin met tuinmuur en –hek.

Wat betreft de tuin beoogt de bescherming *“het behoud van de tuinafsluiting, de tuinornamenten, de plantenborder en de als gevarieerde boomgaard aangeplante tuin”*. De commissie merkt op dat de erfgoedwaarde van de tulpvormige siervaas uit ciment rustique en de voortuinafsluiting (hek en poort) onvoldoende duidelijk zijn. De aanleg van de achtertuin wordt niet precies omschreven. De commissie vraagt deze elementen te verduidelijken (zie ook paragraaf 4) of deze uit de beheersdoelstelling te schrappen.

5. De commissie vindt het positief dat het beschermingsbesluit in artikel 4 ingaat op de voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud van het te beschermen monument.
6. Artikel 5 geeft een overzicht van de toelatingsplichtige handelingen voor het te beschermen monument. Er worden zowel toelatingsplichten voor het exterieur als voor het interieur opgenomen.

Wat betreft toelatingsplicht 5° c) inzake het vellen of beschadigen van bomen en struiken en elke handeling die een wijziging van de groeiplaats en groeivorm ervan tot gevolg kan hebben merkt de commissie op dat er geen gedetailleerd overzicht bestaat van de waardevolle en niet-waardevolle bomen en struiken in de achtertuin. Er is in artikel 2 van het ministerieel besluit louter sprake van *“restanten van een hoogstamboomgaard uit de bouwperiode, onder meer beplant met appel, mispel en notelaar”*. De aannahme dat het effectief restanten uit de bouwperiode zijn, wordt onvoldoende onderbouwd. De commissie vraagt daarom ofwel de behoudenswaardige bomen en struiken die dateren uit de bouwperiode duidelijk aan te duiden en toelatingsplicht 5° c) louter op deze bomen en struiken toe te passen, ofwel de toelatingsplicht integraal te schrappen.

Wat betreft toelatingsplicht 8° inzake het plaatsen of vernieuwen van technische voorzieningen merkt de commissie op dat ‘elektrische installatie’ een ruim begrip is waaronder een heel gamma aan installaties kunnen vallen. De commissie vraagt dit begrip te preciseren of het te schrappen uit de toelatingsplicht.

7. Het inhoudelijk dossier gaat in op de ruimtelijke context van Villa Roma en het oeuvre van de architect. De commissie merkt op dat Victor Broos langsheen de Tiensesteenweg in totaal vijf modernistische villa’s bouwde, waaronder de Villa Roma. Deze werden allemaal gerealiseerd tijdens de jaren 30 en vertegenwoordigen de stijlstromingen die in deze periode gangbaar waren, met name het modernisme en de art deco. Ook verscheidene andere Leuvense interbellumarchitecten realiseerden tijdens de jaren 1930 eigentijdse villa’s ter hoogte van de Tiensesteenweg. De commissie stelt echter vast dat het bouwkundig erfgoed in de deelgemeenten van Leuven (Heverlee, Kessel-Lo en Wilsele) nog niet werd geïnventariseerd. Er bestaat tot op heden slechts een beperkte kennis over de architecturale ontwikkeling in de residentiële buitenrand van Leuven tijdens het interbellum. Zodoende ontbreekt een afwegingskader voor de bescherming van dit bouwkundig erfgoed. Desondanks wordt Villa Roma in het inhoudelijk dossier omschreven als *“één van de meest bescheiden maar gaafst bewaarde voorbeelden van modernistische villa’s op de Tiensesteenweg”*. De commissie vraagt deze stelling verder te onderbouwen en suggereert aan het inhoudelijk dossier een volwaardige

afweging tussen de erfgoedwaarden van Villa Roma en de andere modernistische villa's toe te voegen.

De commissie formuleert tot slot nog enkele korte bemerkingen bij het inhoudelijk dossier:

- De commissie stelt op basis van de bronnenlijst vast dat de ruimtelijke context van de villa en het oeuvre van de architect op basis van slechts één literaire bron geschetst werden.
 - De commissie wijst op enkele slordige zinsconstructies die de vlotte leesbaarheid van het inhoudelijk dossier niet ten goede komen (voornamelijk op pagina 3 van het beschermingsdossier).
 - Wat betreft de fotobijlage bij het inhoudelijk dossier merkt de commissie op dat daarin geen historisch beeldmateriaal werd opgenomen. Het is voor de commissie onduidelijk of dit beschikbaar is. Dit beeldmateriaal zou echter meer duidelijkheid kunnen geven over de erfgoedwaarde van het voortuinornament en de voortuinafsluiting, alsook over de oorspronkelijke aanplant en inrichting van de achtertuin. De commissie vraagt daarom eventueel beschikbaar beeldmateriaal aan de fotobijlage toe te voegen.
 - De commissie merkt op dat in de fotobijlage wel een plattegrond van de villa werd toegevoegd. Daarop staat een keldertrap aangeduid. Noch uit het inhoudelijk dossier, noch uit de fotoreportage blijkt dat er een kelderverdieping aanwezig zou zijn. Het is onduidelijk wat de erfgoedwaarde van de trap en kelderverdieping is.
8. Op basis van bovenstaande opmerkingen geeft de commissie een gunstig advies voor de voorlopige bescherming als monument van Villa Roma in Leuven.

Namens de Vlaamse Commissie voor Onroerend Erfgoed,

Michiel Deweydt
Voorzitter